Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: ”Jærnet”, i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 372. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608064363088/facsimile.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

igennem det meste af det, som tidligere er blevet skrevet om forfatteren og forfatterskabet, klinger artiklens skildring af Harald Kidde ud – her ti år efter hans død.

Chr. Rimestads mindeartikel indledes med en betragtning af Harald Kiddes voksende indflydelse i dansk åndsliv. Ungdommen «dyrker ham passioneret», og af Valdemar Vedel har han hørt, at de unge studerende «energisk bryder deres Hoveder med at klare de talrige meget dunkle Steder i det vanskeligste af hans Arbejder, Romanen *Jærnet*.»

Imidlertid synes det også, som om interessen for Kidde og dyrkelsen af ham netop hermed nåede et foreløbigt højdepunkt. De kommende tiår afløstes beundringen af ligegyldighed eller nedvurdering. Harald Nielsen medtog Kidde i det litterære rædselskabinet, han stillede til skue i *Litterære Mirakler* (1933). Og teologerne, der hidtil havde haft travlt med at søge den ikke-troende forfatter i sig, blev nu hårdkogte barthianere og Tidehvervs-folk og fik travlt med at spytte ham ud igen.

Hvor Harald Kidde omtales velvilligt eller tages op i et større arbejde, skyldes det oftest en gammel beundrer. Dette gælder således *Harald Kidde og hans Digtning* (1934) af ungdomsvennen Niels Jeppesen. Bogen meddeler meget interessant biografisk stof, men har ikke stort at fortælle om *Jærnet*: «Der er mere Profeti end Poesi i Bogen, der blev en Torso, men den er større anlagt end Kiddes andre Værker.» Som noget nyt i forfatterskabet fremhæves, at «Steffan vælger Lykken og Livet, Arbejdet og Ansvaret.»

I de spredte skriverier om forfatterskabet i kronikker, artikler og litterære oversigtsværker benævnes *Jærnet* hyppigt som noget ganske overordentligt – men til tider fremgår det også, at skribenten selv har holdt sig respektfuldt på afstand af fænomenet. I *Kapitler af dansk digtning fra Herman Bang til Kaj Munk* (1951) vil Erik Dahlerup-Petersen således vide, at «Bogen var tænkt som første bind af en række, hvor næste værk skulle have heddet «Solvet»»!

Hvor forfatterskabet behandles med større indsigt, gælder respekten næsten udelukkende *Helten*. I *Litterært Selskab* (1956) fremhæver Jacob Paludan således *Helten* på bekostning af *Jærnet*. Mens Kidde «i «Helten» demonstrerede, at han kunne skrive naturligt, vendte han ... i sit sidste Værk, «Jærnet», tilbage til en forceret Impressionisme:

> Resultatet blev en Bog saa vægttung som dens Titel – der findes vist ikke Sidestykke til denne Blok i vor nyere Litteratur, og var Værket blevet fuldført efter Planen, tør man vel sige, med blottet Hoved overfor det enorme Slid, Kiddes Breve fra denne Periode bærer Vidnesbyrd om, at vi havde faaet et rent Loch Ness-Uhyre, som vilde have beredt Forfatteren Skuffelser og hans trofaste Inderkreds af Læsere Vanskeligheder af nærmest uoverstigelig Art.

En ganske anderledes bedømmelse gives imidlertid af Jørgen Helger i *Danske Digtere i det 20. Aarhundrede* bd. 1 (1951). Denne afhandling åbner for en fornyet interesse for forfatteren, om hvem det hedder, at «øjeblikket er skkert inde til at indrømme, at Kidde trods usikkerheden i anvendelsen af sine kunstneriske midler er mere i pagt med den virkelige kunsts og den menneskelige erkendelses landvindinger end de fleste af dette århundredes digtere.» Nu skildres Kidde imidlertid ikke længere som den senromantiske, symbolistiske og måske lidt sentimentale kunstner, men derimod som en banebrydende modernist, der sammenlignes med James Joyce, Albrecht Schaeffer, Herman Hesse og Thomas Mann. Med *Jærnet* har han «skabt en romankunst i den store stil, der kan måle sig med det betydeligste i vort århundredes prosadigtning.» Jørgen Helger betragter først og fremmest romanen som en ny og storladen litterær form, «ordmusikalske fugasatser», hvorimod han afstår fra en nærmere tolkning af værkets indhold:

> Den Gud, hvis «lov» romanens personer uophørligt spejder efter, har gådefuldere, grummere, vældigere træk end i noget af Kiddes tidligere værker. Det er, som om læseren gang på gang fornemmer en gammeltestamentlig susen af kerubvinger og flammesværd. Hvordan værkets endelige guds- og verdensbillede vilde afteegne sig, bliver for stedse en hemmelighed. (. . .) Men hvor langt fattigere vilde vor litteratur ikke være uden dette mærkelige fragment, der bestandig vil drage og ægge ved sin tankerigdom, sin mørke, storlinede skønhed.

En indgående og nærgående tolkning af Kiddes forfatterskab blev derimod givet med Villy Sørensens analyser i afhandlingen «Erindringens digter: Harald Kidde», *Digtere og dæmoner. Fortolkninger og*